

GRUDA

VSEBINA ZVEZKA 10.

GUSTAV STRNIŠA: Jesen prihaja. — JOŽA LOVRENČIČ: Božja sodba. — JAROSLAV DOLAR: Pokošeno klasje. Pesem o mladi Anki. — L. MRZEL: Pravljica o tem, zakaj zemlja ne more sijati. — Francetu Levstiku ob stoletnici. — ING. I. ZAPLOTNIK: Človek in stroj. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — Za zabavo in smeh. — Nove knjige. — Listnica uredništva.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—. V podrobní prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5/L. — Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Urejuje: Marija Novakova, Linhartova ulica 20.

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, špeč, blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz epekarne Ilovac, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

NAJBOLJŠI

v materialu
in
lepih opremah
so edino

GRITZNER

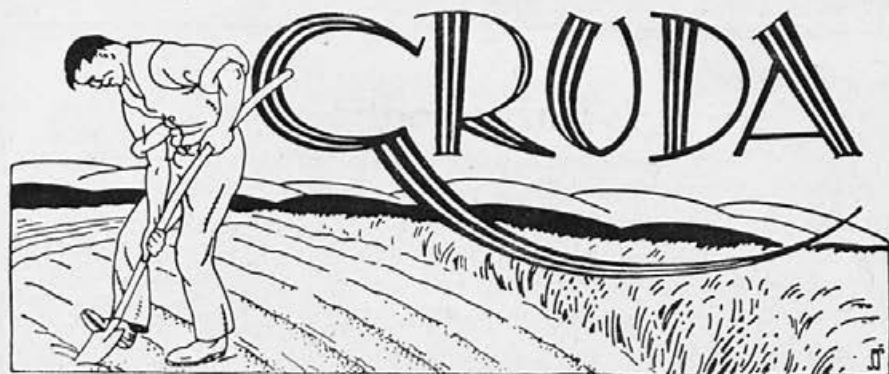
ADLER in KAYSER

šivalni stroji in kolesa za dom in
obrt, pletilni švicarski stroj DUBIED.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brezplačen samo pri

sip Petelinc
Ljubljana.

MESTČNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

Gustav Strniša:

Jesen prihaja.

*Jesen prihaja. Nebo plaka.
poslavlja cvetje se otožno,
šepeče smrtni spev pobožno
in zime čaka.*

*Jesen prihaja! Listje velo
že sije v barvah pestrobojnih,
sameva gozd in že pozablja,
da petje ptic je onemelo.*

*Jesen prihaja! Breza bela
ob cesti vsa deviško čista
objela pred seboj je Krista,
nad križem v vetru zaihtela.*

Joža Lovrenčič:

Božja sodba.

Zgodovinska povest iz XVII. stoletja.

(Dalje.)
Zgodovinska povest iz XVII. stoletja.

Za mizo sed (Dalje.) li zraven onega z Jamnika, ki je Miheliču oglje vozil, in pijejo in o ženitvi govorijo,“ je povedal bratec in odbežal iz hiše, da bi se postavil pred otroki s pomarančo, ki je ni imel vsak.

Mica je vedela dosti. Tudi ona je šla potem na trg, kjer so še takali piruhe in bili zbrani fantje in dekleta. Preden je zvonilo poldan, je potem šla že novica po vsej Kropi, da so Jelenčevi snubili Lenko, ki pojde na Jamnik.

Klemen je prebledel in kakor okamenel, ko je pod lipo izvedel, kaj se je zgodilo pri Lipkovih. Pa samo za trenutek. Potem se je zasmel tako čudno, da so se fantje in dekleta spogledali in se ga niso upali dražiti.

„Mici se sanja ali pa me hoče vleči!“ je bila prva njegova beseda.

„Popoldne bomo videli, komu se sanja, če prideš za Dolgo njivo!“ je menila Mica.

„Pridem, pridem in Lenka pride z menoj!“ ji je odvrnil in sekal piruhe naprej, kakor bi mu ne bilo več mar za Micino novico.

Prostor pod lipo se je opoldne polagoma izpraznil in med zadnjimi je odšel Klemen. Ko je stopil doma v hišo, so domači sedeli okoli mize pri kosilu in ga vsi tako pogledali, kakor bi ga ne bilo kdove koliko časa doma.

„Kaj me pa tako gledate?“ je vprašal in prisedel.

„Mislil sem, da boš spet prirohnel domov, ko so ti zmešali štrene,“ je dejal oče.

„Kakšne štrene?“

„I, ne delaj se nevednega! Ljubezenske štrene, ljubezenske!“

„Če je res, potem ste jih vi zmešali,“ je odvrnil Klemen očetu.

„Jaz, jaz,“ je priznal oče, „in še jih zmešam, da jih ne bo mogel nihče več razmotati!“

Klemen ga je vprašujoče pogledal.

„Zdaj precej po kosilu zaprežem in se peljem v Radovljico, da si bo Jelenčev zapomnil, kdaj je prišel v Kropo snubit in kako Mihelič svojo besedo drži!“ je namignil strupeno oče, kako bo še zmešal štrene.

Sin ga je razumel in je bil zadovoljen...

* * *

Dolga njiva ni šestdeset tečajev od Kroepe; samo pol ure ali še manj so rabili Kroparji preko Stočja na levem bregu Preprovke do Črnega potoka, ob katerem se je širila lepa, prostrana planica, ki jih je leto za letom čakala, da so na njej preživeli popoldan velikonočnega ponedeljka.

Živo in veselo je bilo za Dolgo njivo, zakaj staro in mlado je prihitelo iz Kroepe. Otroci so stali bolj ob strani in gledali, kako se stari igrajo, kar se jim je zdelo neznansko smešno. Tam v onem koncu so „spuščali jelena“ in ga lovili, tu so se šli slepo miš, tam po sredi so vili kačo, drugod so se šli trden most, kar je bilo otrokom najbolj všeč, da so se približali in se ob „mostu“ opredelili v dve skupini in bili v skrbeh vsak za svojo, če bo zmagala.

Kroparji radi dražijo, pa si se niso izneverili tudi pri igri. Miheličev Klemen in Jelenčev Anže sta si morala dati roke in držati most. Dolga je bila vrsta fantov in deklet in mož in žen, ki je hotela skozi.

„Ali je trden most?“ je vrsta obstala pred Anžetom in Klemenom.

„Kakor kamen kost!“ sta odgovorila.

„Ali sme naša vojska skozi?“

„Sme, če uide naši vozi!“

Vrsta se je pognala skozi most, zadnjega sta Anže in Klemen ujela in moral se je odločiti za „kladivo“ ali „srp“.

„Kladivo“, je rekel ujeti in je stopil Klemenu za hrbet.

Vrsta se je spovračala, vprašanja so se ponavljala in kladivo in srp sta imela nekako enako število ujetnikov, samo da so za kladivom prevladovala dekleta. ...

Ko se je vrsta že skrčila in je bila na koncu Lenka, ki bi jo morala ujeti, je „most“ popustil in ušla je vozi.

„Oho,“ so se za kladivom in srpom začudili, „kaj je res nista mogla ujeti?“

V drugo sta jo ujela.

„Kladivo ali srp?“ je vprašal Klemen.

Lenka ni pomišljala.

„Srp,“ je rekla.

„Potem si moja!“ je dejal veselo Anže, Klemen se je pa komaj premagal, da je še obdržal svoje roke v njegovih.

Še štirikrat se je povrnila vrsta in štirje so se še odločili za kladivo, kar pa Klemena ni razveselilo in ne Anžeta užalostilo. Če

bi imel Anže samo Lenko za hrbtom, bi se ne bal, da ne bi vzdržal in zmagal pri ruvanju še tako dolge vrste, ki bi bila za kladivom. Tudi tako je zmagal in stopil potem k Lenki.

„Klemen, ali sem sanjala in te vlekla?“ je šepnila Ažmanova Mica Miheličevemu v uho in se zasmejala.

Klemen ji ni odgovoril, ni ji utegnil odgovoriti, zakaj isti trenutek sta se pojavila od zgornjega in spodnjega konca po dva biriča, kakor bi se bila vzela iz zemlje. Pri prvih skupinah sta se spodnja in zgornja za trenutek ustavila, potem so se pa vsi štirje blizali Anžetu.

„Anže, Anže, beži, beži!“ so začeli klicati oni iz spodnjega konca, katere sta bila povprašala biriča po Jelenčevem.

Anže se je ob Lenki zdrznil, se ozrl in ko je zagledal biriče, se je spomnil Miheličeve grožnje. Stisnil je Lenki roko in hotel bežati. Zagnal se je, da bi izginil v hosto, a Klemen se mu je postavil na pot in mu podstavil nogo, da je padel.

„Hudičev Kropar!“ je zaklel Anže, ko se je dvigal in Klemena divje pogledal.

„Ti me boš klel?“ se je razvnel Klemen in planil nadenj.

„Pusti ga, Klemen, pusti!“ so klicali Kroparji, ki so bili okoli njiju, a Klemen se ni dal pogovoriti.

„Pusti ga!“ je prosila tudi Lenka, ki se je približala.

Klemen ni popustil, a Anže ga je le zmogel in se ga oprostil, toda bilo je prepozno. Vsi štirje biriči so stali že ob njem, ga zgrabili in uklenili.

„Tako, zdaj pa pojdeš z nami!“ so rekli in ga odvedli mimo strmečih Kroparjev, ki so gledali njega in gledali Lenko, katera je vsa prebledela, ko jo je Anže pogledal, kakor bi se za vedno poslavljajal...

Čeprav solnce ni še zašlo, je bilo iger za Dolgo njivo konec. Dekleta, ki so bila odložila avbe in peče in židane rute, so si jih spet nadele in ogrnile; možje in fantje, ki so bili slekli dolge temne suknje in se igrali v rdečih, modrih ali sivih prustahih, na katerih so se srebrno lesketale dolge vrste okroglih gumbov, in v kratkih irhastih hlačah in imeli ta dan tudi tenke rdeče ali zelene nogavice - galjufe in zamenjali vsakdanje cokle z nizkimi čevlji, so poiskali svoje suknje in ozkokrajne kastorce in Dolga njiva se je praznila — iz Emavsja so se vračali Kroparji domov. Mnogo jih je šlo za Stočjem, koder so prišli, drugi so pa krenili po stezi nizdol ob Črnem potoku na cesto, da bi mimogrede zavili še h Karlovčanu in se ravnali po evangeliju, ki so ga dopoldne slišali...

Lenka je šla za Stočjem in Klemen je hotel iti tudi z njo.

„Ne maram tvoje družbe!“ mu je rekla Lenka.

„Zakaj si mi postala nezvesta?“ jo je vprašal in hotel s tem opravičiti svoje ravnanje.

„Jaz sem mislila napraviti po svoje, da bi imela doma mir in bi ti nič ne izgubil, če bi hotel in bi tvoj oče popustil, ko bi videl, da gre za res. Vse bi podrla, če ne prej, pa pred altarjem...“

„Lenka,“ je bil Klemen vesel.

„Zdaj si pa opravil pri meni! Človeka, ki pomaga biričem, ne maram!“ je Lenka odločno povedala.

„Lenka, jezen sem bil in sem ga hotel tako spraviti s pota, da bi te spet dobil, ko mi nisi povedala, kako misliš,“ je prosil.

„Na cvetno nedeljo bi se ga bil lepše za zmerom otresel, če bi se bil vrnil z očetom. Prihranil bi mi bil marsikako bridko uro, ki sem jo potem preživela, dokler se nisem odločila, da napravim, kakor sem ti povedala. Zdaj pa pojdi kamor hočeš, biriški priganjač! Če bi imela ostati vse življenje tako, bom bolj zadovoljna. Za ves svet ne maram, da bi ljudje kazali za mano in govorili, kako so biriči pomagali, da sem dobila moža!“

Tako je povedala Lenka svoje in se ni več zmenila za Klemen, ki je nekaj časa stopal še ob njej in jo skušal pomiriti in si jo znova pridobiti.

„Dobro, pa naj bo po tvoje, a pomnila boš, kdaj si se mi izneverila!“ je obstal, ko sta prišla preko travnika do steze.

„Pomnila, pomnila!“ mu je jedko odvrnila in se porogljivo zasmejala.

Klemen jo je divji mahnil k Črnemu potoku in razdražen je prišel h Karlovčanu, kjer je bilo vse živo in polno, da je težko dobil prostor. Vsi so ga gledali po strani in ga zbadali, češ, da so biriči, ki so prej že tudi Karlovčana obiskali in vprašali po Peeru in Anžetu, njegovo maslo in njegovega očeta, s katerim so se pripeljali iz Radovljice, kamor je šel gotovo prav nalašč ponje.

„In tudi če je šel, ali ne sme? Kaj koga briga?“ je rastel Klemen.

„Ga bo že brigalo tvojega starega, ki mu povej, da mu tudi jaz ne bom več kuhal oglja!“ je bil Lotričev Andrejec hud.

„Prav, boš pa kuhal jezo, če spravimo še tebe za onim! Saj nisi nič boljši in prav tako držiš roko Peeru, ki tudi ne uide!“ je bil Klemen glasen in se zalival z vinom.

„Glej, da uideš ti Peeru! Kar nič se ne širokousti, zakaj mračni se in ne rečem dvakrat, da se ne prikaže v vratih zdaj zdaj! Govoril je, da pride. Prezgodaj so prišli tvoji biriči, prezgodaj!“ mu je vrnil Andrejec.

Klemena je pogum zapustil.

„Kdo bi se prekljal z vami! Karlovčan, plačam!“ je zaklical in bahaško vrgel forint na mizo. Karlovčan ga je miril, ko mu je vračal drobiž, ustavljal ga pa ni, zakaj sam se je bal, da bi ne bilo nič dobrega, ako bi prišel Peer. Glasen smeh je spremljal Klemena skozi vrata...

XI.

Pri Lipkovih so se zavzeli, ko se je vrnila Lenka sama domov.

„Kje je Anže?“ so jo vprašali.

„Biriči so ga zgrabili in ga odpeljali v Radovljico,“ je povedala.

„Biriči?“ so se začudili in prestrašili.

„Joj, joj, Mihelič ima pri tem svoje prste vmes, Mihelič, verujte mi! Anže mi je pravil, da mu je zagrozil z vojaščino, ker mu ni hotel več kuhati oglja! Joj, joj, kako bi ga rešili? Ali ni več pravice, ali ne držijo več postave? Saj je ogljar in še zmerom žge za Kropo in v našem gozdu žge, da ga ne morejo obdolžiti, da ne bi

imel dela, ki ga varuje vojaščine," je jadikoval stari Jelenc, ki je čakal sina, da bi šla skupaj proti domu, ko sta s snubitvijo tako srečno opravila.

„Mihelič, Mihelič," je potrdila Lenka, ki je po Jelenčevih besedah doumela, zakaj so prišli biriči nad Anžeta, in je še povedala, kako mu je Klemen preprečil, da ni mogel bežati.

„Počakaj Jelenec, k sodniku stopim in povprašam, kaj je z Anžetom. Čudno se mi zdi, da ga ni on prijel, ko je ogljar in spada pod njegovo oblast!" je dejal Lipek in vstal, da odide k rudniškemu sodniku Bobku.

„Pa še to mu povej, da Jamnik spada pod selško faro in Selca pod Loko in da mi nimamo z radovljiško gosposko nič opraviti!" je prosil Jelenec, zakaj upal je, da bi loška gosposka brižinskega škofa ne tiščala Anžeta v vojsko, ko ni ničesar drugega zagrešil, kakor da ne mara Miheliču kuhati oglja, kar ni proti postavam.

„Saj to že sam ve!" je menil Lipek.

„Prav bo, če mu vseeno poveš!" je dejal Jelenec in še razložil, kaj misli.

Lipek je odšel.

Jelenec ga je težko čakal.

„Kaj menita, ali bo kaj opravil?" je vprašal Lipkovko in Lenko.

„Če je kaj pravice, se sodnik mora potegniti za Anžeta," je bila prepričana mati in hotela potem vedeti, kako je bilo za Dolgo njivo, in Lenka je pripovedovala vse od kraja. Tudi o Klemenu je povedala, kako ga je naglala.

Mati je bila zadovoljna, da se je Miheličev Lenki tako prigrdil. Vsa skrb, ki je po nenadni hčerini spremembi dopoldne ni zapustila, ji je izginila in nič več se ni bala, da bi jo mogel Klemen še begati.

„Zahvali Boga, da si se tako otesla Klemena! Nič dobrega bi ne imela pri Miheličevih. Iz samih sladkih besed požene kaj rada grenkost! Stari je trd in samsvoj, jabolko pa tudi ne pade daleč od jablane. Če ti je Klemen obljubljal nebesa, bi morala biti vesela, če bi pri njih vsaj vice dobila," je dejala mati hčeri, ki se je zagledala skozi okno, ko je končala pripovedovati.

Še so govorili o Miheličevih in o Anžetu in Jelenec je menil, da bodo morali priti vsi Lipkovi na Jamnik, ko se bo vrnil Anže, da bodo videli, kaka domačija čaka Lenko, ki ji ne bo treba biti žal, da se je odločila za Anžeta. Lenka je spočetka samo poslušala, a sčasoma je rastlo njeno zanimanje in izpraševala je Jlenca o

vsem, kar more gospodinjo zanimati. Jelenec je skoraj pozabil, kaj se je zgodilo z Anžetom, in ji je vesel na dolgo in široko odgovarjal ter zase mislil, da je Anže dobro izbral. Lenka, ki je prejšnje čase menila, da bi se ne mogla udomačiti na kmetih, se je videla, kako vardeva živino, kako žanje in grabi, kako nosi v senožet malico, kako prihaja v Kropo ponosna gruntarica z jerbasom, polnim masla in jajc in drugih dobrot, ki ji pri hiši preostajajo in jih ji mati v svoji trgovini spremeni v lepe denarce...

V Jelenčevo veselje in Lenkine sanje je prilil Lipek, ko se je vrnil, kapljo pelina.

„Nič ne vem, kako bo. Kar sem mogel, sem naredil,“ je spregovoril Lipek, ne da bi čakal vprašanj, saj je videl in bral iz oči Jelencu, ženi in Lenki, da so ga težko čakali in so radovedni. In je povedal, kar je izvedel. „Mihelič je že pri rudniškem sodniku zatožil Anžeta, da skriva Peera, ki mu pomaga pri kopah, da se tako preživlja,“ je začel.

„Nič ga ne skriva, nič mu ne pomaga! Do zime je Peer res delal pri našem, a je potem izginil, kdo ve kam. Šele zadnjič je od nekod prišel, a se ni mudil dolgo pri Anžetu,“ je ugovarjal Jelenec jezo, kakor bi imel Miheliča pred seboj.

„Čakaj, da končam! Sodnik Bobek je odgovoril Miheliču, da bi Peera pač prijel, če bi ga zalotil v Kropi, ker ga išče gosposka, o Anžetu pa ni maral nič slišati, ker da ga pozna in ve, da je pošten...“

„Pošten, pošten,“ je pritrdil Jelenec.

„Mihelič pa ni odnehal, češ, da mora prijeti tudi onega, ki ubežnika skriva in mu daje potuho. Bobek je dejal, da Anžeta ne bo izročil, dokler bi ga ne iskala in zahtevala višja gosposka. Pa se je Mihelič usajal in zagrozil, da stopi v Radovljico in tam opravi in doseže, česar ni mogel doma. — Če so biriči radovljiške gosposke prijeli Jelenčevega, je znamenje, da je Mihelič res dosegel, kar je nameraval — je rekel Bobek in mi potem še obljubil, da bo napravil vse, kar bi moglo Anžeta rešiti. Zahvalil sem se mu in sem odšel. Ko sem se vračal, sem izvedel, da je bil Mihelič v Radovljici in da so se biriči pripeljali z njim do kamniškega mosta, kjer so krenili za Dolgo njivo. Nalašč sem jo potem mimo Klinarja mahnil in ko sem prišel do Miheličevih, je stal stari pred hišo. Mislim sem ga ošteti, a preden sem začel, se mi je že on porogljivo nasmejal in me zbodel: „Kdaj pa bo poroka, ko ste imeli danes snubce?“ Vrnil sem mu jo, kakor zasluži, in še pljunil sem predenj in šel svojo pot,“ je končal Lipek in Jelenec je pomirjen vstal in se poslovil...

Jaroslav Dolar:

Pokošeno klasje.

Med gorami sonce umira.
Oblaki vise orošeni
s prav rahlo rdečico večera.

Izmučeni snopje ovseni
v naročjih si trudno slonijo
vsi polni in težki ter spijo.

Boža jih sen
o zlatih časih,
ko so še v klasih
v soncu goreli
in šelesteli.

Jaroslav Dolar:

Pesem o mladi Anki.

Sneg z neba se siplje, veter kolje.
Vlak drvi čez belo, belo polje.

Roj ognjenih biserov pretaka
se ob oknu. — Anka sredi vlaka
ždi skoz okno, misli, plaka, plaka.
Tla pred Anko daleč proč hitijo.
Trudne misli v mladi Anki tlijo,
neugasni ognji v njej gorijo.

V Anki se zgenilo je bodoče.
V mladi Anki nekaj tiho joče.
V mladi Anki nekaj silno hoče.

Misli njene so ujete v zanjko.
— — — — —
Vlak drvi čez tiho, mrtvo Anko.

L. Mrzel:

Pravlјica o tem, zakaj zemlja ne more sijati.

V starih časih, pred začetkom vseh reči, je bilo vse čisto drugače, kakor je zdaj. Ne mene, ne tebe še ni bilo tedaj, ne zemlje, ne solnca, ne zvezd. En sam ogromen, prazen vesmir je bil, brez dna in brez neba, in človeku ki bi mu bilo dano, da pogleda vanj, bi bilo pri srcu najbrž še malo bolj mrzlo in tesno, kakor nam je, če sredi zime stopimo v sivo, nezakurjeno podeželsko dvorano in pogledamo, ali bi se dala čez teden ali čez mesec dni

napraviti v nji veselica. Brez konca in kraja je ležal vsemir, ne se vera ne juga, ne vzhoda ne zapada še ni bilo, vse je bilo kakor ena sama tista strašna, neskončna sekunda, v kateri človek umre, nikjer se ni nikoli nič zganilo, nikoli se ni premaknil čas. — Tako je bilo pred začetkom vseh stvari in tako bo najbrž spet, kadar bo vse opravljeno, kar še moramo na tem svetu storiti, in bo vsega kraj.

En sam je hodil po svetu tisti čas: Bog, ki je bil prvo upanje neskončnega prostora in ki bo najbrž nekoč še njega zadnja žalost in obup. Tiho je hodil okrog in vse, kar je prišlo še potem, vse, kar je zdaj in kar bo do konca še prišlo, vse je bilo pri njem in v njem; tudi jaz sem bil takrat še tam in lahko vam rečem, da mi še nikoli ni bilo tako dobro kakor tedaj. Hodil je okrog ter je meril, tuhtal in mislil, ali bi bilo vredno, da ustvari kakšno reč ali naj rajši vse skupaj pusti kar tako.

Nikoli še ni bilo težjega premišljevanja na svetu in nikoli ga ne bo moglo biti več. Bog je dobro vedel, kako žalostno bo moralo biti vse, kar bi lahko ustvaril; to je že res, da je bila v njem vsa luč, kar je bo sijalo do konca večnosti, toda bila je v njem tudi vsa neskončna tema; vsa radost življenja in vsa trohnoba smrti, vse nezaslišane zmage človeka in ves njegov zadnji brezupni poraz — vse, prav vse je bilo že tisto uro v njem in dobro je vedel, kakšen bo tok stvari, če ga enkrat započne: da bo nekoč glad kruh množic in da bo razkošje greh bogatinov in kdor bo prelil kaj krvi od svojega srca, da bo končan, in kdor bo mnogo ubijal, da bo vladar vsega.

— Ne, ne, se je zgrozil Bog, ko so mu prišle na misel te reči, in se je obrnil stran. Ne, to se ne bo smelo nikoli zgoditi, zato sem pa jaz.

Toda ko je tako hodil okrog in je bil na vsem prostranem božjem svetu čisto sam, mu je bilo neznansko tesno pri srcu; neštetočrat se mu je zazdelo, da so nekje v vsemiru jeknili koraki nekoga od nekod, toda ko se je ustavil ter prisluhnil, je nazadnje zmirom spet videl, da ne more biti nikogar od nikoder, saj vendar še ustvarjati ni začel. V takšnih trenutkih mu skoraj ni bilo mogoče obstati in potem se mu je dan na dan zmirom dramila želja, da bi se vendarle lotil kakšne reči in bi si ustvaril nekaj čisto malega.

— Nekaj čisto malega, je prigovarjal samemu sebi, saj ni treba, da bi porabil kar celo vesoljstvo. Samo majhen košček sveta.

In kadar je prišel skozi kakšen pripraven kraj, se je zmirom malo ustavil ter si je povsod kaj na tihem dejal: Tukajle bi se dalo prižgati solnce, si je mislil, odtod bi žarki sijali in grelí najbolj lepo.

In semle bi človek postavil jug. — In da ne bi pozabil, se je z robom svojega božjega plašča povsod narahlo dotaknil kraja in njegove misli so kakor bela znamenja ostala za njim.

Pa se le ni mogel pripraviti, da bi se lotil sveta — tako tesno se je bal vsega, kar je moralo priti.

— Eh, si je na tihem rekel nazadnje, sicer je pa tudi dobrega v meni dovolj, da bom lahko izhajal ž njim. Nič ne bom ustvarjal človeka in sveta — kaj bi si še te križe nakopaval na glavo. Na vse večne čase pa vendarle ne bom ostajal sam.

Pa je s svojim božjim dihom dahnil v svojo božjo dlan in v tistem hipu je milijon belih angelov pokleknilo predenj.

In Bog je pogledal in bilo je dobro.

— No, za majhen raj jih bo dovolj, si je na tihem mislil sam pri sebi.

In potem se je pričelo življenje, da še nikoli tega. Vse je bilo kakor ena sama velika noč, kakor sama sveta nebesa. Angeli so bili tako veseli svojega obstanka, da si Bog nikoli ni bil mogel misliti, da se lahko kdo tako noro veseli tako majhne reči, kakor je življenje ustvarjenega bitja. Sam pri sebi, na dnu svojega srca pa se je še zmirom bal, kakor da ga na dan večnosti čakajo še silni, nezaslišani dogodki, kakor da vsa večnost, kar je je bilo pred njim, kriči po vsem, kar bo še prišlo. Včasih, kadar se je za trenutek odtrgal od svojega raja, ga je na samem obšla neznanska žalost in tedaj se mu je zmirom zazdelo, kakor da nekje čisto na drugem koncu vsemira čuje neusmiljeni ropot plaz, ki se je utrgal nekje in ki ga nobena sila ne bo mogla več zadržati. Potem je stopil bliže, prisluhnil je na vse uho — ne, za božjo voljo, saj ni nič, saj se ni moglo nikjer nič utrgati, saj še nikjer ničesar ni bilo, to se je zgabil samo nespameten strah na dnu njegovega srca. Na straži bom moral stati, si je mislil, gledati bom moral, da kaj ne uide mojim očem.

In nekega dne se je zgodilo, pred čimer je najbolj trepetal. Najlepši angel, kar jih je bilo, se mu je vrgel k nogam. Najbolj svetel in čist je bil izmed vseh in zato so mu rekli Lucifer, to je: Sama Luč.

— Kaj je? je vprašal Bog in mu namignil, naj vstane.

— Pomagaj nam, gospod, reši nas!

— Govori, je rekel Bog in je že vse natanko vedel, kar je bilo.

— Mi ne moremo več tako, je prosil angel, vse nas ščemi prevelika luč. Gospod, zakaj nisi vsaj malo teme dahnil v nas! Vsaj

malo teže bi nam bil moral dati. Mi ne bomo mogli vso večnost lebdeti samo pri vrhu vsega, mi bi šli radi kdaj tudi malo na dno. Gospod, daj nam vsaj malo teže in teme!

— Otrok moj, ga je zavrnil Bog, saj ne veš, kaj govoriš. Tema in teža so prenerodne reči, da bi ž njimi bremenil, kogar ljubim. Glej, zaobljubil sem se, da jih nikoli ne bom dal od sebe. Pojdi in živi, kakor si!

In tako je angel šel, toda Bog je predobro vedel, kako so te stvari. Eh da, saj skoraj res ne more biti nič težjega na svetu, kakor je, biti iz same luči — takšen človek ne bi mogel nikoli grešiti in bi se nikoli ne mogel ničesar kesati, in kdor vsaj enkrat ne pade, vendar ne more nikoli vstati. Ne, ne, samo ne biti večna luč, prižgana vrh neba, v brezdnu pod njo pa vse teme, kar jih je od začetka bilo — ne, ne, samo tega ne.

In ko se je neko nedeljo potem po raju nagnil, da bi malo zadremal, je čutil, kako je nekdo iz gneče angelov Luciferja pocukal za rokav in mu šepinl: zdaj. Toda Lucifer je samo prst položil na usta in tiho odvrnil: Pst! Naj še malo zaspi.

Bog je dobro videl, kaj se pripravlja, toda njemu je bilo že skoraj čisto vseeno — komaj se je nekaj malega spustil v ustvarjanje, precej je bil ogenj v strehi, precej so prišle te pripombe od vseh strani in precej te sitne, lahkomišelnne prošnje, da naj bi bilo vse skupaj vsaj malo drugače. Dobro, si je mislil Bog, pa jim za minuto popustimo vajeti, pa si naj posteljejo, kakor si znajo in vedo — jaz jim ne bom ničesar kriv.

Tedaj se je Lucifer nagnil k njemu ter mu z roko segel pod plašč — in tako se je zgodila prva tatvina* na svetu in odtistihmal imajo revni, od vsega dobrega zapuščeni ljudje še dandanes navado, da po vlakih in čakalnicah, po sejnih in gnečah popotnikom segajo pod plašče in jim jemljejo, kar jim že pride pod roko. Toda ko je tedaj Lucifer Bogu segel pod plašč, da mu zase in za svoje vzame par žarkov teme, se je zgodilo nekaj, česar ne bi bil nikoli nihče pričakoval — vsa tema sveta se je utrgala iz gub božjega oblčila in se Luciferju in vsem, ki so bili ž njim, vrgla v obraz, da so pri tisti priči nehali sijati in da so se na mah potopili in sesedli v eno samo brezoblično, gluho noč. Tedaj se je Bog zdramil ter se je kot čudovit, od vrha do tal vsemira segajoč blisk postavil ob svoje kar jih je še imel, temo pa — Lucifer je bil od tedaj naprej tema — je naenkrat obšel takšen sram in takšna žalost, da si je z roko zakrila oči, se zavila sama vase in zbežala na konec sveta.

— Zdaj je, kar je, se je Bog obrnil k svojim, ko se je malo pomiril. Zdaj se ne reče nič drugega, kakor da do konca bojujemo ta boj.

In je poljubil prostor, kar ga je bilo nad njim, in bilo je nebo. In vsakomur, kdor je ostal pri njem, je dal žarek svetlobe v roko in ga je poslal, da ga na kakšen pripraven kraj pribije na nebo — in tako so zagorele zvezde. Samo žarek za sonce je bil malo pretežak, nobeden izmed angelov ga ni mogel privzdigniti in tako ga je Bog kar sam vzel v roke in ga je pribil na sredo neba.

In ko je tako ukrenil vse največje reči ter je sedel, da si malo oddahne, se mu je po plašču zakotalil en sam žalosten, pozabljen žarek teme — menda se mu je bil nerodno v brado zataknil ali kam in je ostal pri njem. In Bog ga je ulovil na svojo dlan in mu je pridelal še žarek luči in ju je oba zgnetel med prsti, da nista bila ne svetloba ne tema, in je iz njiju ustvaril zemljo. In potem je vzel prgišče te zemlje in je dahnul vanjo — in bil je človek.

Od takrat je tako, da zemlja in človek ne moreta sijati, in nihče ne ve, kdo od obeh bo zmagal nazadnje: luč ali tema.

Francetu Levstiku ob stoletnici.

(1831—1931.)

Kakor trden, mlad gospodar, ki ima povsod besedo in roko, je stopil Levstik med nas.

Trdega dela je bilo treba in trpkih besed, da smo si Slovenci lahko uredili svoj dom, kjer se nam ni bilo treba sramovati pred prevzetnimi sosedi.

In Levstik je zajel z obema rokama. Bil je kritik, novinar, politik ter organizator. Povrh pa še pesnik in pisatelj. Kot pesnik nam je pokazal svoj trdni značaj, ki se ni upogibal pod pezo težke usode. Kot pisatelj pa nam je napisal najbolj slovensko povest, kar jih imamo, povest o Martinu Krpanu, o tem čudovitem slovenskem silaku, ki je kot za šalo na svoji kobilici jahaje rešil celo cesarstvo, a si je za to veliko uslugo izprosil le potrdilo pravic, ki bi si jih lahko igraje sam vzel.

Povsod je Levstik oral globoko, tako globoko, da bi ga upravičeno lahko imenovali očeta slovenskega kulturnega življenja. Kajti vsi, ki so prišli po njem in so nam imeli kaj povedati, so bili pri njem v šoli.

Pa tudi, če bi vsega tega ne bilo, če bi Levstik ne bil kritik, jezikoslovec, novinar, politik, organizator, pesnik in pisatelj, bi nam moral biti vzgled žilave borbenosti, ki je mogoča le pri ljudeh, ki vidijo vse svoje smotre jasno pred seboj in ki jih ne mučijo nobeni dvomi, ne v sebe, ne v svoje delo in ne v narod, ki mu je to delo namenjeno.

Ing. I. Zaplotnik:

Človek in stroj.

Prvotno se je človek posluževal v borbi za obstanek prav priprostitih pripomočkov. Sem ter tja so ohranjene podobe, ki nam predočujejo način življenja davnih prednamcev; v zgodovinskih najdiščih pa so našli tudi različne predmete, ki so tedanjemu človeku služili za orodje. Tako so v prvem začetku ljudje izoblikovali primeren kamen v sekiro, nož, kladivo itd. Pozneje so okorno kamenito orodje nadomestili s prikladnejšim kovinskim, najprej bronastim, potem železnim.

Dokler je človek posedoval samo najpriprostejšo orodje, je moral vse delo opraviti ročno, s svojo telesno močjo. To je bilo težko, mučno, utrudljivo. Človek je mislil, kako bi si delo olajšal. Kdor je bil bistrejši, si je na podlagi opazovanja in poskušanja izmislil kako novost, ki mu je, večje izrabljena, pomagala pri težkem delu. Zopet drugi je izboljšal izum svojega prednika. Orodje je tako postajalo popolnejše, delo manj naporno.

Ko se je človek stalno naselil in postajal iz lovca in pastirja poljedelec, je obdeloval zemljo kaj priprosto. Z nerodnimi kopačami je prekopal zemljo le toliko, da je mogel pokriti posejano zrnje. Delo je bilo težko, odsedalo se je počasi. Posameznik je mogel opraviti le malo. Pa je nekomu prišlo na misel, da bi izkoristil moč in silo živali. Upregel je govedo. Mesto navadne kopače je vzel rogovilasto deblo. Na daljši krak je upregel žival, krajši, ostri krak debela je zasadil v zemljo, pognal živinče in šlo je. Zoral je prvo brazdo. Drevo sicer ni oralo take brazde, kot jih orjejo naši plugi, vendar pa je paralo površino zemlje dosti hitreje, kot pa je to zmogel človek s kopačo. Tako je razparal in razril s tem primitivnim plugom zemljo vzdolž in počez, in njiva je bila pripravljena za setev. Delo je bilo opravljeno brže, pravočasno, človek pa je trpel pri pripravi zemlje za setev znatno manj. Priprosto drevo je bilo dobrota za človeštvo. Z neprestanim izboljševanjem in izpopolnjevanjem je nastal iz priprostega drevesa današnji železni plug. On dela

mnogo bolje, lepše in tudi lažje. Niti držati ga skoro ni treba, le v začetku ga je treba zastaviti in na koncu njive dvigniti. Oranje ni niti od daleč tako naporno, kakor je bilo oranje s polželeznim ali celo čisto lesenim plugom, da ne govorimo o prvotnem drevesu.

Nekdaj so trli zrnje med dvema prikladnima kamenoma. Eden, spodnji je bil več ali manj čvrsto nameščen, dočim so gornjega vrteli z rokami. Tudi to je bilo težko in zamudno opravilo. Pozneje so ta gornji kamen vdělali v les, tako da ga je zamoglo vrteti več ljudi hkrati. Posel je šel že hitreje izpod rok. Bistra glava je iznašla način, da je obračanje in vrtenje kamna vršila tekoča voda. Nastal je mlin, pri katerem je človek spustil samo še vodo na kolo, in kolo mu je vrtelo kamen. To je značilo ogromen napredek. Oni, ki je upregel moč tekoče vode, da pomaga človeku in mu olajša njegovo delo, je bil dobitnik človeštva.

Ko je človek prehajal od čisto enostranske hrane k bolj mešani, ko je začel uživati žito, je pridobival zrnje iz klasja na ta način, da je zrelo suho klasje mel med dlanmi. Opazil pa je, da je mogoče zrnje izluščiti iz plev tudi z udarcem. Polagoma si je izgotovil cepec, toda ni se zadovoljil z njim. Izumil je mlatilnico. Prvotno slabo, toda s časom vedno boljšo. Dočim je cepec samo zmlatil, ni pa tudi ločil slame in plev od zrnja, napravi to moderna mlatilnica brezhibno. Zmlati, strese slamo, zveje, celo sortira.

Prvotno so ljudje ob selitvi ali za trgovino svoje imetje in blago prenašali iz kraja v kraj deloma sami, deloma s tovarno živino. Toda žival lahko več vleče kot nosi — z vedno rastočim prometom je to spoznanje dobilo veliko važnost. Nastala so vozila, prvotno kaj okorna, toda sčasoma vedno boljša in popolnejša. V slučaju potrebe je bilo preseljevanje zelo olajšano, dovoz živil in drugih potrebščin je postal lažji, hitrejši in zanesljivejši. Nošnja, ki ni prijeten in lahek posel, je prenehala, en način trpljenja se je porazgubil.

Če voda vre, razvija paro. Para rabi več prostora kot voda. Če ne najde dovolj prostora zlepa, si ga napravi s silo. Našel pa se je človek, ki je to lastnost pare dobro izkoristil. Če paro spuščam iz prostora, kjer se nahaja pod določenim pritiskom, na ta način, da mi medpotoma opravi kako delo, sem njeno silo podredil svoji volji, postala mi je koristna. To spoznanje je rodilo parni stroj. Kar so prej z muko opravljale človeške roke, dela z lahkoto para, utesnjena v strojnem cilindru.

Vožnja po hrapavi, neravni cesti je težka. Če pa postavim voz na gladke tračnice, lahko z isto silo premikam mnogo težji tovor.

Če uporabim zraven še silo, ki je hitrejša od živali, ta večji tovor tudi hitreje prepeljem iz kraja v kraj. Na teh zamislih temelji železnica. Ona je olajšala in prikrajšala potovanje. Kar je bilo prej dosegljivo šele po tednih napornega potovanja, je z železnico dosegljivo v nekaj urah. Tudi to je dobrota.

Morja so nekdanj delila kopno od kopnega. Skromen promet in pičle vezi med posameznimi obmorskimi deželami so obavljale priproste ladjice. Prvotno so jih gonila vesla, gnana od človeških rok. Veslanje je bilo naporno in kazen, če je bil kdo obsojen za veslača na vojni ladji, je bila najtežja. Nekdo je razpel kos blaga, ujel silo vetra, to izpopolnil in izkoristil in evo jadrnice! In vijak, ki ga goni parni stroj je napravil v pomorstvu naslednji veliki korak. Morja so postala široka, prometna cesta, ki dežele veže in spaja.

Ob nevihti vidimo, kako švigajo iz oblaka v oblak bliski, ki jih spremlja bobneče grmenje. To so električne iskre. Človek je ta pojav opazoval že od nekdanj. Bal se ga je. Mislil je, da se višje bitje srdi nad njim. Ščasoma pa se je temu nekako privadil in hotel je to uganko razrešiti. Mislil je in poskušal. Pa mu je uspelo, dobiti slične bliske, iskre v laboratoriju. To ga je spodbodlo k nadaljnemu poskušanju in proučevanju. Iz iskre je dobil novo silo, elektriciteto. In ona se je izkazala za odkritje človeku hvaležna. Le pomislite samo na razsvetljavo! Ogenj na ognjišču s svojo nemirno svetlobo in neizogibnim dimom, pa sveča s tresočim se plamenčkom ter dušéča petrolejka na eni ter enakomerna svetloba, ki jo daje električna žarnica, na drugi strani.

Vse to so blagodati, ki jih je izumil nemirni iznajditeljski duh človeka in jih poklonil trpečemu človeštvu. Niso tu naštele vse, le skromen pogled. Pa naj tudi samo ta zadostuje!

Vsaka stvar pa ima dve plati, eno svetlo, dobro, drugo senčno, temno, slabo. Da vidimo, kako je z ljudskimi izumi, ki jih je človek preobrazil in uklenil v stroje! Jeli to vse koristno in samo koristno?

Zgoraj smo videli v grobih obrisih zgodovino pluga, kakor ga videvamo pri nas. Ni pa to konec razvoja pluga. Spopolnjen s parnim strojem, v novejšem času z motorjem, je postal jačji, brži in v delu rekel bi, boljši. Naredi lahko več, preje, temeljiteje. To ni samo na sebi nič slabega, še prav dobro je. Tudi več brazd hkrati lahko reže. Zato lahko nadomesti več navadnih plugov in prav toliko parov konj ali volov, pa tudi ljudi. In dogaja se, da ni lju-

dem le v pomoč in olajšavo, on jih tudi nadomešča, pa tudi izpodriva. V tem je pa zlo. Ker vsi oni, ki so zdaj odveč, ker motorni in parni plug opravita delo mesto njih, morajo iskati kruha drugod. In niso sami. Zato ga dobivajo težko.

Nekoč so predli in tkali doma. Najprej za dom. Če je bilo kaj več, so zamenjali za stvari, ki jih doma niso pridelali, a bile so potrebne. Oni, ki je to imel, je pa rabil platno in sukno. Zaslužek in delo so imeli eni in drugi. Pa je prišel stroj, ki je uničil predice in tkalce, ker je delavec pri stroju napravil v enem dnevu več, kot oni cel mesec. Predice in tkalci so zginili, tovarniško vreteno jih je pokopalo.

Prevažanje z vozovi je živilo številen vozniški stan. Kjer je stekla železnica, so se vozniki morali umakniti. Železnici niso bili kos. Stroj jim je odjedel kos kruha. Danes sega po njem tudi tam, kjer železnice ni. Zastopa jo avtomobilski motor.

Zenske so pletle in šivale za potrebe cele družine doma. S tem delom so dosegle, da so bili denarni izdatki družine majhni in dalo se je živeti tudi pri majhnih dohodkih. Pa je nekdo izumil pletilni stroj. Pletenje sicer ni težko, počasno in zamudno je pa. S strojem se pa da pletiti hitro, enakomerno in lepše kot na roke. Pleteni izdelki so vsled nizke cene izpodrinili trpežno toda dražje domače delo. — Šivilja se je mučila z gumbnicami, ki so vzele dosti časa. Zdaj opravi to stroj hitro in precizno. On nadomesti 20 rok in več. Ena oseba ima pri njem delo in zaslužek, ostale pa skrb in pomanjkanje.

Računanje je natančno in dosti zamudno delo. Kjer je tega mnogo, je treba zato dovolj primerno izvežbanih ljudi. Iznašli so pa stroj za računanje. Dela hitro. Mesto 10 ljudi opravi eden. In se ne zmoti. Ostalih devet je brez zaslužka.

Tako je na vseh poljih človeškega udejstvovanja. Izgleda, da bo tega še vedno več.

In zgodilo se je, da so se ona stremljenja, ki so težila za tem, da človeku olajšajo življenje, da mu pomagajo, izprevrgla v dejanja, ki človeštvo uničujejo in mu otežujejo obstanek. Zakaj to? Ker se je vedno in povsod našel kdo, ki je izkoristil svoj položaj v to, da uklene sočloveka. Ker so nekateri pozabili, da bodi človek človeku brat, ker so nekateri v samopašni sebičnosti prezrli sočlovekovo pravico do življenja.

Zato se bomo pridružili Sofoklejevi Antigoni: Nismo se rodili, da sovražimo, temveč da ljubimo. Pod tem geslom bomo šli boljši bodočnosti nasproti.

Na poziv „Našim dekletom“ nismo dobili nobenega odgovora. Dekleta, ali ni žalostno, da se tako malo brigate za tako velevažna vprašanja? Saj ste vendar ve v prvi vrsti poklicane, da razmišljate o tem in da se tej šibi, ki tepe in bo tepla najbolj Vas, uprete! Ali nimate poguma povedati svojih misli, ali jih ne znate povedati?

M. N.:

Delo s cveticami.

Z zelenjavo sedaj nimamo več bogve kakega dela, pač pa moramo poskrbeti za cvetlice. Vse cvetlice lončnice, ki smo jih tekom poletja imeli na vrtu v zemlji, prenesemo zopet v sobo. Tu moram posebno svariti pred jesenskim obrezovanjem. Obrezujemo cvetlice — pelargonije, fuksije, begonije i. t. d., šele spomladi. Tudi lepotično grmovje: oleander, lovor, evonimus, obrežemo, ako je potrebno, šele spomladi. Nekatere rastline, vse gori imenovane, po obrezanju tudi presadimo. Rododendrone, acaleje, kamelije in tem podobne rastline, presadimo takoj ko odcveto.

Ako hočeš imeti pozimi pestrega cvetja tulipanov, hiacintov, narcis, žafranov, potem si sedaj nabavi takih čebulic in jih najkasneje v novembru posadi v lonce. V 15 cm široke lonce smeš vsaditi največ 3 čebulice in sicer tako, da so vršički le za 3 cm pokriti z zemljo. Zemlja naj bo vrtna, kater primešaj malo peska. Potem lonce dobro pokrij z zemljo in listjem. Po 2—3 mesecih lonce odkopaj in jih prinesi na solčno okno, kjer rastlinice večkrat zaliješ. Kadar rastline razcveto, jih postavi na hladen prostor. V topli sobi bi kar naglo odcvetele.

Gospodinjstvo.

O medu. Z medom so se hranili že stari narodi. Egipčani, Izraelci, Grki, stari Slovani, Germani so poznali njegovo zdravilno in hranilno moč in tudi že naši dedje in babice so ga rabili kot sladilo, dokler ga ni izpodrinil sladkor.

Danes, ko so med preiskali tudi sodobni zdravniki, je to hranilo tudi važno zdravilo. V sto delih medu je 70 delov sladkorja, potem nekaj vode, po malo železa, fosforja, apna, mangana, klora in kisline: limonina, vinska, mlečna in nekatere druge. Med nabirajo čebele po močno vonjavih, zdravilnih rastlinah. Ta zdravilna moč preide z vonjem vred tudi v med. Med je zelo lahko prebavljiv, preide takoj v kri, ne da bi obtežil želodec. Vsled svojih sestavin je dobro zdravilo za slabokrvnost, za bolezn v pljučih in grlu, za gnilobo v ustih in v želodcu, je čistilno sredstvo za kri in pomirja živce. Pri kašlju ga pijemo razredčenega v toplem mleku ali čaju. Pri katarju v pljučih zmešamo v prav

vroči vodi 3 žlice medu in sok pol limone (pijemo trikrat na dan). Med zmešan v hladni vodi nas pomiri in nam okrepi spanje. Raznovrstni bolniki naj uživajo mesto sladkorja med.

Kuhinja.

Medeni kolači: 1 kg medu segrejemo, dodamo 3 dkg masla, pest zmletih mandljev, nekaj stolčenih klinčkov, lupino 1 limone, prav malo muškatovega cveta. Ko vse zavre, zlijemo v skledo in ko je ohlajeno pridenemo 1 kg moke in $1\frac{1}{2}$ g jelenove soli. Dobro pognetemo in pustimo 2 dni počivati. Potem testo razvaljamo, izrežemo okrogle kolačke in spečemo.

Medena potica: Napravimo testo iz $\frac{1}{2}$ kg moke, $\frac{1}{2}$ l mleka, 10 dkg masla, 8 dkg sladkorja, 3 rumenjakov, 3 dkg kvasa in soli. Ko je vshajano, ga razvaljamo in pomažemo s sledečim: V $\frac{1}{2}$ kg zmletih orehov vlijemo $\frac{1}{4}$ kg vrelega medu, 15 dkg masla in ko je hladno 4 rumenjake. Ko smo s tem testo pomazale, ga tesno zvijemo, pustimo vzhajati in potem spečemo.

Dobra večerja. 2 l mleka zayremo in malo solimo. V vrelo mleko vsujemo $\frac{1}{4}$ kg rezancev in jih med mešanjem zelo mehko skuhamo. Kuhane damo na krožnik in povrhu posipamo s sladkorjem in cimetom.

Organizacija

Izobrazba naših kmetsko-delavskih deklet.

Prosvetno - gospodinjstvo - vzgojni tečaj.

„Zveza kmetiskih fantov in deklet“ priredi v dneh od 23. do 30. novembra t. l. velik **prosvetno - gospodinjstvo - vzgojni tečaj** za kmečko - delavska dekleta. Kako velike in pomembne važnosti je tak tečaj za našo kmetsko-delavsko mladino, ne bomo posebej povdarjali. Že I. in II. **prosvetno-organizatorični tečaj**, ki ju je Zveza priredila v minuli poslovni dobi za kmetijske fante, glasno govorila in dokazujeta, da se mora nujno vse naše delovanje v okviru kmetsko-delavskega mladinskega gibanja predvsem usmeriti v **splošno izobrazbo vseh članov in članic** naše velike družine: kmetsko-delavske mladine. Zakaj vse naše stremljenje ne gre le za cilj: združiti in organizirati v veliko sredo vso kmečko-delavsko mladino, temveč predvsem splošno in trdno izobraziti vsakega posameznega člana te naše velike družine. Prav nič nam ne pomaga še tako velika številčna družina, če pa vsak posamezen član te družine ne bo in ne more postaviti samega sebe kot „moža na mestu“ in ravnat tako vsaka članica „žene, matere, gospodinja in hišne čuvarice in gospodarice“.

Za uspešno dosego ravnokar označenega cilja našega kmetsko-delavskega gibanja nam pa služijo edino tečaji, katerih vsebina globoko poseže v samo življenje našega fanta in dekleta. Njima je nujno treba prikazati življenje v vsej njegovi obliki ter jasno označiti, koliko veliko in važno vlogo zavzemata kmetsko-delavski fant in dekle v tem življenju. Šele nato, ko so jima vse njune naloge v življenju določeno označene, zamoreta oba aktivno poseči v življenje na vasi, občini, banovini, državi ter vsej človeški družbi.

Vse te naloge po približno lahko razpodelimo v naloge do samega sebe, naloge do domačega ognjišča in družine, naloge do javnega življenja in človeške družbe ter naloge, ki posegajo v gospodarsko življenje tvoje lastne osebe, družine in vseh ljudi. V tem smislu je razporejena tudi vsebina vsega tečaja za dekleta:

1. Obleka, perilo in stanovanje (hiša) z gospodarskega, higijenskega in estetičnega vidika.

2. Higijena telesa, higijena zakona in porodništvo.

3. Higijena otroka, nega dojenčka, vzgoja otroka (telesno in duševno).

4. Bolezni v družini, nega bolnikov.

5. Kuhinja z gospodarskega in higijenskega stališča.

6. Žena in stroški ter dohodki domačije.

7. Gospodarske panoge:

a) mlekarstvo,

b) vrtnarstvo,

c) prašičereja

č) perutninarstvo.

8. Propaganda za potrošnjo domačih proizvodov.

9. Zadrugištvo (splošno).

10. Žena in izobrazba.

11. Kako obvarujem moža škodljivih navad (popivanja, igranja in pohajkovanja).

12. Žena in cerkev.

13. Žena in kmetsko gibanje.

14. Pravni položaj žene.

15. Dekleta in društveno delovanje v društvih.

16. Vloga deklet v društvih kmetijskih fantov in deklet.

17. Zavarovanje.

Gorenja predavanja so navedena iz obsežnega programa tečaja. Poleg menjenih predavanj bo posvečena največja pažnja praktični izobrazbi deklet, v kuhanju. Večinoma se bo predavalo le popoldne, vsak dopoldan pa bo izpolnjen bodisi s kuharskim tečajem, bodisi z ogledom raznih gospodarskih in kulturnih ustanov v Ljubljani. Nekaj večerov pa je določenih za gledališče in eventualno tudi kino.

Pozivamo vsa „Društva kmetijskih fantov in deklet“ vse „Pododbore Kmetijske Prosvete“ ter vse absolvente (one, ki so posejali „Zvezine“ tečaje) I. in II. prosvetno-organizatoričnega tečaja, da posvetijo vso pažnjo Zvezinemu I. tečaju za dekleta. Predvsem naj povsod iz svoje srede izberejo in določijo po eno ali dve dekleti, ki naj prideta na tečaj. Ker ima ves tečaj značaj resnosti, je predvsem izbirati taka dekleta, ki so resnično voljna in pripravljena posvetiti se v kratkem času resnemu premišljevanju in delu. Zakaj vse velike žrtve, ki se za take tečaje doprinašajo, zahtevajo tudi, da plodonosno obrode.

Prosimo, da nam s primerno prijavnico sporočite naslov dekleta, ki ga želite poslati na tečaj. **Storite to najkasneje do 12. novembra.** Pa tudi glede vseh ostalih informacij se obračajte le na „Zvezo kmetijskih fantov in deklet“ (tajništvo) v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje 5/I. Z vsemi prijavljenimi dekleti bomo nato stopili takoj v pismene stike ter vsaki natančno podali vse informacije glede tečaja samega.

Odbor „Zveze k. f. i. d.“

Pravilnik za Pododbore Zveze kmetskih fantov in deklet.

§ 1.

Ime Sedež

§ 2.

Cilj.

1. Izvajati program Zveze kmetskih fantov in deklet v celjskem, novo-meškem itd. okrožju.
2. Ustanavljati društva kmetskih fantov in deklet in združevati kot zastopnike tiste fante in dekleta, ki pripravljajo v svojih vaseh ustanovitev društva.
3. Posredovati med Društvi kmetskih fantov in deklet in Zvezo.
4. Skrbeti za skupne zadeve in prireditve vseh društev svojega okrožja.

§ 3.

Sredstva.

Vsa ona sredstva, ki jih predvidevajo pravila Zveze, članarina in vsi po zakonu dopustni dohodki.

§ 4.

Članstvo.

- a) redni člani so vsa obstoječa društva v določenem okrožju;
- b) izredni člani so pripravljalni odbori za ustanovitev novih društev;
- c) podporni člani;
- d) častni člani.

§ 5.

Pravice in dolžnosti.

Vsak član ima pravico udeleževati se po delegatih širših pododborovih sej in z vsem članstvom vseh prireditev pododбора. Vsak član ima pravico zahtevati od pododбора pomoč pri izvrševanju lastnih nalog.

Vsak član je dolžan izvrševati svoje pravice in v smislu sklepa širše seje pododбора dati pododboru sredstva in sile za izvrševanje njegovih nalog.

§ 6.

Vsak član Zveze kmetskih fantov in deklet iz svojega okrožja je s tem samim tudi član dotičnega pododбора.

§ 7.

Širši odbor.

Širši odbor tvorijo zastopniki posameznih obstoječih društev in pripravljalnih odborov. Društvo ima pri glasovanju na vsakih začetih 25 članov po en glas, pripravljalni odbori pa po en glas ne glede na število zastopnikov, ki jih sme društvo in pripravljalni odbor poslati v poljubnem številu na sejo.

Na prvi seji pododбора po Zvezinem letnem občnem zboru izbere podod-

bor ožji odbor iz približno 8 članov, izmed katerih se določi predsednik, tajnik, blagajnik in odborniki ter dva preglednika računov.

Sejam širšega in ožjega pododboru predseduje predsednik, v slučaju odsotnosti podpredsednik itd. Seje sklicuje predsednik po svoji uvidevnosti ali na zahtevo ene tretjine svojih društev. Sejo ima pravico sklicati tudi Zveza. Sklepa se z večino glasov brez ozira na število prisotnih rednih in izrednih članov.

§ 8.

Pridobljeno premoženje pripada toliko časa pododboru, dokler isti obstoji ter premoženje upravlja, v slučaju razida ali razpustitve pa pripada premoženje pododboru Zvezi kmetskih fantov in deklet v Ljubljani.

(Pričujoči Pravilnik za Pododbore je bil soglasno sprejet na redni seji Glavnega odbora Zveze kmetskih fantov in deklet v Ljubljani, dne 5. septembra 1931.

Zapoge. Z veseljem prebiramo „Grudo“, ki nas veže z vsemi našimi društvi širom Slovenije in nam prinaša toliko zabavnega in koristnega čtiva. Vidimo, da smo tudi mi, kmetijski fantje in dekleta sposobni storiti nekaj za dvig vasi, za našo samoizobrazbo. Pred vsem nam bodi sveta dolžnost, zatreti pijančevanje in ponočevanje, ki sta največji napaki našega podeželja.

Sklenili smo v zapogah ustanoviti knjižnico našega društva, pa nimamo dovolj sredstev. Prosimo naša bratska društva in posameznike, da nam priskočijo na pomoč. Vsaka knjiga nam je dobrodošla, da le služi cilju izobrazbe.

15. avgusta je naše društvo priredilo izlet na Krvavec. Kako nas je ta izlet poživil, kako nas je še bolj zbližal! Veseli, polni planinskega cvetja smo se vrnili v domačo vas.

Fantje, dekleta, ostanimo zvesti naši organizaciji, podpirajmo se bratsko v vseh potrebah in zaupajmo si. V slogi je moč. Imamo lepo vas, imamo lepo polje, bodimo tudi kulturno napredni in vzorni mladeniči in vzorna dekleta po obnašanju in po mišljenju! Zdravo!

Jože Jenko.

Sv. Jurij ob Taboru: Društvo kmetskih fantov in deklet v Sv. Jurju ob Taboru je priredilo 30. avgusta tekmo koscev. Ta tekma je bila prava manifestacija kmetijske mladine, saj se je udeležilo naše prireditve nad 1000 ljudi. Že pred 3. uro so pričele prihajati cele trume ljudi iz celega vranskega okraja, da vidijo kako kmetijska mladina proslavlja svoje delo. Ob pol 4. uri je krenila povorka iz Kaple na prireditveni prostor. Na čelu povorke je šla godba, za njo pa 20 koscev in 10 grabljic, za temi pa nepregledna množica občinstva. Točno ob 4. uri je pričela tekma. Konkurenca za prvenstvo je bila velika, kajti za njo se je borilo 20 koscev.

Ocenjevalna komisija, sestavljena iz zveznega predsednika tov. Ivana Kronovška, Matevža Ocvirka, Ludvika Plavšaka, Karla Kumra, F. Kosa in društvenega predsednika tov. Ivana Ocvirka, je ocenila takole:

1. Podbregar Franc, 26 točk, nagrada 150 Din in naroč. Grudo, Kmetijski list in Kmet. matico; 2. Žilnik Ludvik, Kos Leopold, oba 25 točk, nagrada: vsak po 80 Din, naroč. za Grudo in Kmet. matico; 4. Pirnat Jurij, 24½ točke, nagrada: 60 Din in naroč. Grudo in Kmet. matico; 5. Jakob Rojnik, 24 točk, 6. Erblinc Valentin 24 točk, oba po 45 Din, naroč. Grudo in Kmet. matico; 7. Jože Rojnik 23½ točke, 40 Din in naroč. Grudo in Kmet. matico; 8. Brglez Jože, 23 točk, 30 Din in Kmetijsko matico; 9. Brinovec Franc, 22½ točk, 20 Din in Kmet. matico; 10. Kobale Franc, 22 točk, 10 Din in Kmet. matico.

Naslednjih 10 koscev je prejelo za nagrade vsak po eno koso. Pri naši tekmi je bila še ta posebnost, da se je z mladimi fanti kosal tudi starček tov. Pirnat Jurij, ki ima 76 let in je zasedel 4 mesto. Priporočam vsem društvom, da vzamejo za svoje tekme tudi take stare korenjake, ker je med občinstvom za to večje zanimanje.

Po tekmi so govorili predsednik društva tov. Ivan Ocvirk o pomenu prireditve, predsednik Zvez tov. Ivan Kronovšek o kmetiskem delu in tov. Gomilšček iz Celja o stališču naših društev napram narodnemu gospodarstvu in državni politiki. Vsi trije govorniki so želi za svoja izvajanja veliko odobravanja.

Po slavnostnih govorih se je razvila preprosta kmetška veselica, katera nam je tudi v gmotnem oziru izvrstno uspela.

S to našo prireditvijo smo pokazali, da naše društvo vidno napreduje in, kar je glavno, pridobiva čimdalje več pristašev in prijateljev. Kmetška mladina, le tako naprej po začrtani poti in zmaga nam je zasigurana!

Mogočen kmetško-mladinski praznik v Celju.

Celje, 8. septembra.

Vztrajno in z vidnimi uspehi se v okolici Celja in spodnji Savinjski dolini loteva kmetško-delavska mladina kulturnega in prosvetno-organizatoričnega dela. Svoj prvi večji uspeh je dokazala na praznik Marijinega rojstva, ko je priredil Pododbor Zveze kmetških fantov in deklet za celjsko okrožje s sodelovanjem vseh svojih društev kmetških fantov in deklet veliko tekmo koscev in kmetških kolesarjev.

Lep solnčen dan je bil naklonjen naši kmetški mladini. Že okoli 15. ure se je jela polniti celjska Glazija z okrašenimi kmetškimi vozovi, enotno oblečenimi kosci-tekmovalci in grabljicami ter celo vojsko kmetških kolesarjev. Pričele so pa prihajati tudi večje množice celjskega meščanstva, da prisostvujejo prireditvi. Pa tudi iz oddaljenejših krajev je prihitelo mnogo prijateljev kmetške mladine. Iz Konjic pestro okrašen avtomobil g. dr. Mejaka, ki se je pozneje uvrstil v povorko. „Kmetško Prosveto“ iz Ljubljane je zastopal tov. dr. Janže Novak; „Kmetški list“ tov. urednik Milan Mravljec; „Zvezo kmetških fantov in deklet“ pa tov. France Gerželj. — Kmalu se je pričela formirati slikovita povorka, ki je krenila iz Glazije na tekmovalni prostor v Sp. Hudinjo. Na čelu povorke je jezdil zastaven kmetški konjenik z veliko državno zastavo, za njim več konjenikov, nato godba na pihala; s kosami na ramah je korakalo 25 koscev-tekmovalcev in z njimi 25 grabljic, oblečenih zelo okusno in prijetno, za njimi cela armada kmetških kolesarjev z okrašenimi kolesi, nato pa številni okrašeni vozovi, ki so kar žareli v svoji pestrosti in barvitosti, vozovi so bili iz Gor. Hudinje, Dramelj, Sv. Jurija ob juž. ž., odkoder se je pripeljala vsa kmetijska šola pod vodstvom tov. Fr. Hajnška, Sv. Jurija ob Taboru, Orle vasi in Trnave. Za okrašenimi vozovi pa je korakalo številno prebivalstvo. Vsa pestra kmetška povorka se je pomikala po Ljubljanski cesti, Prešernovi ulici, Kralja Petra cesti, Mariborski cesti, skozi Gaberje v Sp. Hudinjo, kjer se je vršila tekma. Povsod je celjsko meščanstvo z zanimanjem ogledovalo povorko, mnogi so se ji tudi priključili in hiteli v Sp. Hudinjo, da prisostvujejo tekmi.

Vsa dolga in nepregledna povorka je zavila skozi slavalok z napisom „Pozdrav prijateljem kmetške mladine!“ na tekmovalni prostor, kjer se je do pričetka

tekme zbrala ogromna množica kmetско-delavskega in ostalega prebivalstva. Vso množico je ceniti do 6.000 duš. V vidnem pričakovanju in nestrpnosti množice je prikorakalo na tekmovališče 26 koscev in grabljic. Po kratkih navodilih rediteljstva in komisije je tekma pričela. Fantje še zadnjič ostro brusijo svetle kose, nato v naglici in mladostnem razpoloženju rastejo za njimi široke redi pokošene otave. Številna množica gledalcev je z zanimanjem sledila tekmi koscev ter postajala čezdalje bolj razgibana. Pa saj je v resnici nudila tekma estetičen užitek, ko so se vsi zasopli, a vendar vztrajno kosali naši vrli kmetски fantje. Po kratki tekmi je pričela svoje delo ocenjevalna komisija, za njo pa so dekleta-grabljice raztrosile težke redi otave.

Medtem pa je tudi že pričela tekma kmetских kolesarjev. Na startu se je zbralo številno gledalstvo, kajti do danes so bile tekme kmetских kolesarjev redkost. Proga je bila iz Sp. Hudinje do Vojnika in nazaj in je v celoti merila 12 km. Prvi jo je zmagal Ludvik Žilnik iz Sv. Jurija ob Taboru, sledil mu je Ignac Mežgon iz Sv. Jurija ob juž. ž. ter Jurij Lubej iz Dramelj. Tudi ta tekma je pokazala, kako disciplinirano se zmorejo udeleževati naši kmetски fantje.

S tem sta bili obe tekmi zaključeni. Številne množice so jo potem peš mahale proti Celju, ki se je kmalu nato zasvetilo v večerni luči. Mnogo pa jih je zavilo na kmetско mladinsko prireditev k Brenkoviču, da so se še tam prijateljski porazgovorili o naši vrli kmetски mladini, o gospodarski krizi, ki zelo tišči našega kmeta in delavca in še o marsičem, kar je dandanes ob vsaki priliki na dnevnem redu.

— II.

Konjice. V nedeljo, 20. septembra je priredil konjiški Sokol tekmo koscev. Kosci in članstvo Sokolskega društva so s harmonikarjem tov. Metelkom na čelu odkorakali okoli 15. ure na travnik, kjer se je zbralo veliko število občinstva, za katero je bila tekma koscev novost. Prisostvoval je tudi g. sreski načelnik Trstenjak. Starešina br. dr. Mejak je pozdravil kosce in občinstvo, nakar je sreski kmetijski referent, tovariš Nemec, v nagovoru poveljeval kmetско delo in poudarjal nalogo sokolskih organizacij v tem pogledu. Z velikim zanimanjem so gledalci sledili krepkim zamahom 11 mladih kmetских fantov. Po tekmi se je razvil sprevod med vriskanjem in petjem nazaj pred Narodni dom. Prvo nagrado je prejel tov. Javornik Anton iz Konjiške vasi. Nadalje je vsak tekmovalec prejel kak predmet praktične vrednosti. Za prihodnje leto pa se obeta tekma žanjic.

Tekma koscev v Št. Rupertu. V nedeljo, dne 13. sept. t. l. je priredilo Društvo kmetских fantov in deklet „Zimzelen“ v Orlivasi tekmo koscev na travniku g. Kapusa v Št. Rupertu. Kakor lansko leto tako nam tudi letos vreme ni bilo naklonjeno in smo z vsemi pripravi začeli šele v nedeljo zjutraj tako, da vsega nismo mogli izvršiti kakor smo si bili zamislili. Vkljub temu je bil obisk prav lep, dasi bi bil pri lepem vremenu mnogokrat večji. Kosci in grabljice so se zbrali pred društvenim lokalom v Orlivasi, odkoder so z godbo na čelu odkorakali na tekmovalni prostor. Po prihodu koscev in grabljic so si kosci izžrebali pasove (11 po številu) v izmeri 30×5 , nakar se je tekma pričela. Ocenjevalna komisija, ki so jo tvorili tovariši: šolski upravitelj Josip Jarh, Filip Korun, Josip Kapus in Franc Plaskan, je prisodila prvo mesto tov. Francu Kronovšku, drugo Francu Platnerju, tretje Antonu Bratcu, četrto Antonu Škrubeju i. t. d. Precejšnjo pozornost so zbujale tudi tovarišice grabljice, ki so nastopile v lepih narodnih krojih. Vse navzoče goste je

pozdravil in se jim zahvalil za obisk predsednik tov. Ivan Kronovšek ml. in jim tolmačil pomen in namen kmetsko-mladinskih prireditev. Po tekmi se je vršila na istem mestu veselica, ki je prav lepo uspela, le da je bilo vsled vednega deževja precej hladno. Prireditve so posetili tudi tovariši in tovarišice iz Zg. Hudinje pri Celju, za kar se jim na tem mestu prav iskreno zakvaljujemo, kakor tudi ocenjevalni komisiji, g. Kapusu za travnik in vsem drugim, ki so nam pri prireditvi pomagali. Zahvalo smo dolžni tudi vsem cenj. tvrdkam, ki so nam podarile nagrade za kosce.

Sv. Jurij ob Ščavnici. V nedeljo, 13. septembra, se je vršila v Sv. Juriju ob Ščavnici majhna, a vendar prav pomembna proslava petletnice obstoja tamšnjega društva kmetских fantov in deklet. Že v soboto je kmetska mladina skrbno krasila svojo skromno „kulturno uto“. — V nedeljo dopoldne se je vršil v Posojilnici sestanek, na katerem je poročal tov. France Gerželi kot zastopnik Zveze kmetских fantov in deklet o smernicah gibanja kmetsko-delavske mladine ter o dekliskem in fantovskem tečaju, ki ju priredi Zveza na jesen in zimo. Popoldne pa se je vršila proslava. V posojilniški „uti“ se je zbralo lepo število kmetske mladine ter njenih prijateljev. Proslavo, ki je bila zamišljena kot nekaka akademija kmetske mladine, je otvoril društveni predsednik tov. Klemenčič, ki je prisrčno pozdravil vse mladinaše in njih prijatelje. Tamburaški društveni zbor je pod vodstvom tov. Koroška izvajal državno himno ter še nekaj drugih točk. Zatem je nastopil društveni pevski zbor, ki je za svoja izvajanja žel lepo priznanje. Sledil je slavnostni govor tov. Krefta, ki je v kratkem govoril o zgodovini društva, o potih in delu kmetske mladine ter se ob koncu spomnil pokojnega Jakoba Nemca, ki je bil pravi vodja in mentor kmetske mladine. — Tov. Marica Topolnik je deklamirala prav lepo Rojcev „Triglav“. Za tem je sledila C. Golarjeva štiridejanka „Dekle z rožmarinom“, ki jo je društveni diletantski odsek še dokaj dobro — spričo vseh okoliščin — podal. Igro je režiral in vodil prav spretno tov. Karl Korošec, can. med. Med vsemi odmori pa je igrala gasilska godba. — Društvu kličemo: Krepko naprej k desetletnici!

Sv. Jurij ob Ščavnici. V nedeljo, dne 4. okt. se je vršil izredni občni zbor društva. Radi odhoda nekaterih odbornikov je bil odbor nepopolen in nezmožen vsakega pozitivnega dela. Da bi se temu društvenemu mrtvilu izognili, je članstvo zahtevalo občni zbor. Okrog 40 članic in članov se je zbralo v prvem razredu osnovne šole. Vrvenje med njimi je bilo živahno in nekam tajinstveno. Že v začetku se je pokazalo, da občni zbor ne bo prikimavanje in enolično pritrdjevanje, kakor se je to dogajalo do sedaj. Na obrazu vsakega se je videla volja in ambicija do novega dela, za drugo petletnico, ki naj bo še plodonosnejša, kot je bila prva. Ob 4. uri popoldne je zasedel zeleno mizo raztrgan in maloštevilni odbor. Predsednik tov. Klemenčič je otvoril zbor s pozdravom na vse in motiviral potrebo današnjega sestanka. Takoj nato smo prišli na volitev posameznih članov odbora. Prvo je prišel predsednik. Tišina je zavladala v sobi in dolgo ni bilo ne glasu, ne predloga. Končno se le oglasi nekdo iz ozadja z besedami: „Mislim, da smo si edini v tem, da naj bo naš bodoči vodja, vedno agilen in delazmožen tov. Janko Košar.“ Kakor iz enega grla je odmeval po sobi „živel“ in ploskanje. Najkočljivejša točka je bila prekoračena. V nadaljni odbor so bili soglasno izvoljeni: podpredsednica tov. Domanjkova; tajnik tov. Horvat Fr., blagajnik tov. Mertijk Viktor; knjižničar tov. Horvat C., prosvetni odsek tov. Kreft Vl.; odborniki: tov.

Nemec Zalka, Vrbnjak Marica, tov. Korošak Joško, Pintarič Tone, Kralj Zoran in tov. Klemenčič Ivo.

Pri slučajnostih se je mnogo debatiralo o odseku pri Sv. Duhu. Zastopnika odseka, tov. Kralj in tov. Matjašič, sta podala izjavo, da je odsek v razsulu radi nepravilnega postopanja matičnega društva. Novi odbor jima je dal zagotovilo, da se bodo vse nerednosti popravile z združenimi močmi. V ta namen se skliče sestanek pri Sv. Duhu na dan 11. oktobra, da se izvoli novi odbor, ki zmožen aktivnega dela. Dognalo se je tudi, da delujejo nekateri člani odseka proti njemu z namenom, da se likvidira. Vse te zadeve se bodo na sestanku razčistile.

Naravnost razburjenje pa je nastalo, ko je tov. Kreft VI. zahteval, da se da na glasovanje predlog, da se društvo razpusti in preide v SKJ. Ta predlog mu je stavil prosvetar sokolskega društva pred občnim zborom, ker to zahteva ljutomersko sokolsko okrožje in z njim starosta tukajšnjega Sokola g. Horvatič Andrej. Zakaj? Zato, ker po zatrdilu staroste eni in isti člani ne morejo delovati v obeh društvih. Predlog tov. Krefta je bil soglasno odklonjen kljub temu, da je med pristnimi člani bilo 80% tudi članov Sokola. Sklene se, da se pošlje o tem poročilo na mariborsko sokolsko župo in na sam savez SKJ s prošnjo, da nam pojasni zadevo. Društvo je vedno bilo v najožjih stikih s sokolskim društvom, posebno zadnji dve leti, radi tega nam je popolnoma nerazumljivo postopanje ljutomerskega sokolskega okrožja, kakor tudi staroste tukajšnjega Sokola. Upamo pa, da se bo položaj kmalu razčistil in odvrget od sebe ono poleno, ki ovira naše tako lepo započeto skupno delo. Z apelom na vse članstvo, posebno pa na novi odbor, je tov. predsednik zaključil izredni občni zbor. **Kr. VI.**

Najboljši dokaz.

Podjetnik: „Gospod knjigovodja, ker imam važno delo, recite vsakemu, da me ni v uradu.“

Knjigovodja: „Gospod šef, saj ne bodo verjeli.“

Podjetnik: „Bodo, bodo! Le tako naredite kot tedaj, kadar me res ni doma.“

Knjigovodja: „Kako?“

Podjetnik: „Dremajte!“

Izbira poklica.

Znanec: „No gospod Košir, kaj pa bo vaš sin, kadar bo velik? Za kaj kaže največ veselja?“

Košir: „Sem dejal, da bi ga dal za učitelja. Pravi, da ima največ veselja s počitnicami.“

Kaj bo pa zdaj?

Vojak, ki je šel malokdaj ven, si privošči gledališče. Ker ga pa stvar ni zanimala, zaspi že pri prvem dejanju. Spi, spi — eno uro; kar zavpije igralka z odra iz svoje vloge:

„Še zmerom brez novic, in jaz sem že tu cele tri dni!“

„O, joj,“ se zbudi vojak s krikom, „kaj bo pa zdaj; jaz imam pa samo en dan dopusta!“

Mali upornik.

Otrok se prijoka iz šole domov.

„Zakaj se pa jokaš?“ ga vprašajo.

„Gospod učitelj so me nabili.“

„Zakaj so te pa nabili?“

„Zato, ker so bili močnejši.“

Vzrok.

Lukež: „No sosed, kje pa si prišel do take modre bunke na očesu?“

Sosed: „Krava pri molži ni mirovala z repom, pa sem ji kamen na rep privezal.“

Mama sadi na vrtu fižol. Po dolgem delu se vrne v kuhinjo.

Čez kake četrt ure prihiti k nji mali Janezek in ima polne žepe fižola, tistega, ki ga je mama malo prej spravila s trudom v zemljo. Ves vesel povleče mamo z krilo in reče:

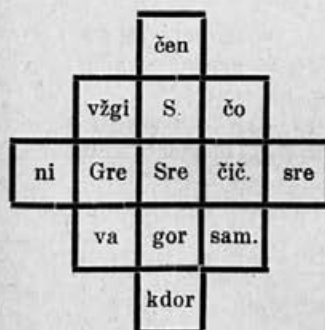
„Mama, saj sem videl, kam si jih skrila! Sem jih že našel.“

Uganke.

Rešitev ugank v 9. številu „Grude“:

Kvadrat: Gruda, ravan, uveri, darim, anima.

Posetnica: Slovenska Bistrica.

1. Skakalnica.

Izrek našega pesnika in njegovo ime se skriva v teh zlogih.

2. Tajnosten napis.

Bo - len mož jek di

Nove knjige.

Pripravljanje mlečne hrane. — Priredila Š. Humkova. Izdalo Centralno mlekarsko društvo v Ljubljani 1931.

Skoraj pri vseh evropskih narodih je v gotovih krogih ljudi zelo razširjena uporaba mleka kot splošne vsakdanje hrane. Žal, med nami Slovenci tega ne najdemo v taki meri, da bi taka hrana brez dvoma dvignila ne le gospodarsko stanje, marveč tudi splošno zdravstveno stanje. Pričujoča knjižica vsebuje nad 100 navodil za različno pripravlanje okusnih jedil z mlekom. Prepričani smo, da bo knjižica postala potrebna vsem krogom, prav posebno pa še našemu kmetjsko-delavskemu sloju. V prodaji 3 Din.

— II.

Človečanstvo. Zbirka socialnih novel poljskih mlajših pisateljev. Poslovenil Tine Debeljak. Izdala Krekova knjižnica v Ljubljani 1931.

Zbirka „Človečanstvo“ vsebuje izbor poljskih socialnih novel, ki so jih napisali predvsem mlajši poljski pisatelji. V dovršenem slogu opisujejo (Reymont, Goetel, Morcinek in Kaden-Bandrowski) tistega majhnega človeka, ki je danes najštevilnejši na vsem svetu. Ki se dan za dnem ubija v fabrikah in rudnikih ter prenaša z neko čudovito potrpežljivostjo vso pezo življenja. Same slike iz tistega mizernega življenja, ki ga danes srečuješ na cesti, na ulici, zemlji, vasi in fabriki in povsod. In to življenje je podano v vsej svoji tragiki in vnebovpijoči krivici; ni pa nikjer določene resnične poti iz te velike mizerije in obupa. Jasne besede, ki bi govorila za resnično odrešenje tega majhnega človeka, ni nikjer. Takole vdano in strto pričakuje sleherni izmed njih svojega konca, ki je izražen v nekem višjem odrešenju. Brez dvoma pa je, da so vse slike prav resnične, včasih podane v naravnost pretresljivi obliki, do potankosti označene bedne duševne, predvsem pa materialne okolnosti majhnega človeka. Čitatelj prav s srcem prebere vse to življenje, ki ni le dogodek s ceste in fabrike, marveč vpije v ves tisti današnji nepravilno in neuravnovešeno urejeni svet. Da, v tem je tisto, kar najde človek velikega v življenju teh malih ljudi. Obenem pa je s tem tu določeno povedano, da je na svetu velika vrsta tistih majhnih, neboljenih ljudi, ki prihajajo „iz nižav“ in ki bodo morali prej ali slej tudi nekaj pomeniti v celokupnem življenju vsega človeštva. Kako, kedaj, na kakšen način in s kakšno besedo in dejanjem bodo pa ti ljudje prišli, tega pa v teh socialnih slikah ni določenega. Tista človeška in življenjska smer jim manjka. Moj bog, to vendar danes ni težko povedati in vendar v knjigi tega ni povedanega!

Na vsak način pa knjiga zelo tesno priveže nase čitatelja in mu da mnogo misliti, kako je na tem božjem svetu nekaj v velikem in obupnem neredu.

— II.

Uredništvo naproša vse knjižne ustanove in podjetja, da mu pošiljajo v oceno svoje izdane publikacije.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

V tej številki je moral izostati odsek: „Poskusi iz naših vrst“, ker je radi obilne snovi iz organizacije primanjkovalo prostora.

Milo

bodočnosti

se bo gotovo izdelovalo samo iz sestavin, ki so medicinsko brez prigovora ter zdravju koristne. To načelo prevladuje tudi pri izdelavi Fellerjevih Elsa-mil lepote in zdravja. Ona prav zato izvršujejo dvojno nalogo, ne samo da prijetno diše in da se izdatno penijo, temveč tudi zdravstveno koristijo, odstranjujoč obenem tudi že obstoječe

nedostatke kože. Dobi se 7 vrst Elsa-mil in sicer:

Elsa-lilijino mlečno milo,
Elsa-milo iz lilijine kreme,
Elsa-rumenjakovo milo,
Elsa-glicerinevo milo,

Elsa-boraksovo milo,
Elsa-katranovo milo,
Elsa-milo za britje.

Po pošti za poskušnjo 5 kosov Elsa-mil v poljubni izberi 52 Din franko. Praktično je naročiti obenem tudi Fellerjevo Elsa-pomado za rast las (2 lončka franko 40 Din).

Naroči se pri lekarnarju

Eugen V. Feller, Stubica Donja
Elsatrg 264 (Savska banovina)

Pri slabosti

par kapljic Fellerjevega, bolečine pomirjujočega blagodišečega Elsa-fluida na sladkorju ali v mleku, je še zmeraj pomagalo. To varuje tudi pred krči, kašljem, hripavostjo itd. Poskusna steklenica 6 Din, dvojna steklenica 9 Din povsod. Po pošti 9 poskusnih ali 6 dvojnih ali 2 velike specialne steklenice 62 Din brez daljnih stroškov pri lekarnarju

Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsatrg 264.
Savska banovina

Rezervirano!

za

Philips-Radio

**na 12
mesečnih obrokov.**

**Najboljši aparati!
Najugodnejši obroki!**

Generalno zastopstvo

„Centra“, Ljubljana

**Masarykova cesta (Nova palača
Vzajemne zavarovalnice.)**

Dobro kupite

nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbе, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Kdor potrebuje okrepčila,

posebno kdor je zaposlen v zaprtih prostorih, ta se zanesljivo varuje z jačanjem mišic in kit, kakor tudi s pospešenjem krvnega toka s Fellerjevim Elsafluidom, tem preizkušenim domačim sredstvom. Poskusna steklenica 6 Din, dvojna steklenica 9 Din povsod. Po pošti 9 poskusnih ali 6 dvojnih ali 2 veliki specialni steklenici 62 Din brez daljnjih stroškov pri lekarnarju

**EUGEN V. FELLER, Stubica Donja, Elsatrg 264
Savska banovina.**

Fantje in dekleta! Obleka dela človeka!

Oglejte si mojo veliko zalogo modnih moških štofov, kamgarna, ševiota, lodna za obleke. Modus in črno sukno za površnike, suknje in suknjiče.

Za ženske velika izbira modnega, črnega, rujavega, sivega, svilnatega in volnenega „Pliša“, „Žameta“, za plašče (Montelne) in jope. Krasna izbira perilnega modnega barhenta za obleke in bluze, šerpe, rute, zimske ogrinalke, plete in kocke pri

Janko Česnik-u

Lingarjeva ul. Ljubljana Stritarjeva ul.

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neomejeno zavezo

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847 — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavi: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$, pri tromesečni odpovedi po 7% brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:
nad Din 30.000.000.-.

Rezervni zaklad:
nad Din 700.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnih in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8–12 $\frac{1}{2}$, in od 3–4 $\frac{1}{2}$, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8–12 $\frac{1}{2}$ ure.

